

**ΜΟΝΑΔΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ**

Συντονιστής: Ελευθέριος Βεκρής
Τηλ. Γραφείου: 2131335309
Ηλ. Ταχ.: evekris@iep.edu.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο

1. Για το μάθημα και της Νεοελληνικής Γλώσσας

Σύμφωνα με τις οδηγίες για το συγκεκριμένο μάθημα η ύλη για κάθε τάξη συνοπτικά περιγράφεται στα παρακάτω πινάκια:

Α΄ Γυμνασίου

Θεματικοί άξονες: Σχολείο, Φύση Υγεία και Διατροφή, Θέατρο/ κινηματογράφος, Δραστηριότητες, Ο κόσμος μέσα από την οθόνη/ εικόνα, Αθλητισμός, Γνώση, Τόπος και πολιτισμός

Κειμενικά είδη: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Πολυτροπικά κείμενα

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Παράγραφος, Περίληψη

Γραμματικά- συντακτικά φαινόμενα: Προτάσεις, Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός, Κλίση ουσιαστικών – επιθέτων, Ρήμα, Οι πτώσεις και οι λειτουργίες τους, Οριστικό και αόριστο άρθρο, Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση, Ασύνδετο σχήμα.

Β΄ Γυμνασίου

Θεματικοί άξονες: Ταξίδια, Οικογένεια, Φιλία, Σχολείο, Εργασία, Ενημέρωση, Σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

Γένη Λόγου¹-Κειμενικά είδη²: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, Περίληψη κειμένου-Πλαγιότιτλοι, Συνοχή ευρύτερου κειμένου, Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: παρεπόμενα του ρήματος (διαθέσεις, φωνές, εγκλίσεις, τροπικότητες, ποιόν ενέργειας, χρόνοι, αριθμοί, πρόσωπα), ενεργητική και

¹Σύμφωνα με τη διάκριση της ισχύουσας σχολικής γραμματικής (σελ 174-178).

² Σύμφωνα με τη διάκριση στα ισχύοντα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

παθητική σύνταξη, προσωπική και απρόσωπη σύνταξη, επιρρηματικοί προσδιορισμοί, αντωνυμίες, παραθετικά επιθέτων, σύγκριση, σχηματισμός λέξεων με σύνθεση, ετυμολογικά συγγενείς λέξεις.

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματικοί άξονες: Ελλάδα, Ευρώπη, Ρατσισμός, κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις. Ειρήνη – Πόλεμος, Ενεργοί πολίτες, Τέχνη, Προβληματισμοί για το μέλλον.

Γένη Λόγου: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Περίληψη κειμένου. Ερευνητική εργασία.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων, Δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις, Ευθύς και πλάγιος λόγος, Σχήματα λόγου, Σημεία στίξης.

Στον χρόνο που απομένει οι εκπαιδευτικοί σκόπιμο είναι να δώσουν έμφαση στην υποστήριξη των μαθητών να κατακτήσουν δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής λόγου και κατανόησης των ειδολογικών χαρακτηριστικών των γενών του λόγου.

Ως προς τα γραμματικά – συντακτικά φαινόμενα μπορούν να επιμείνουν στα παρακάτω φαινόμενα, εάν έχουν καλύψει όσα προηγούνται με τη σειρά που εμφανίζονται στα παραπάνω πινάκια:

Στην Α΄ Γυμνασίου, Ομοιόπτωτοι – Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί

Στη Β΄ Γυμνασίου, Βαθμοί επιθέτων, Αντωνυμίες

Στη Γ΄ Γυμνασίου, Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις

2. Για το μάθημα της Λογοτεχνίας στις Α, Β, και Γ τάξεις του Γυμνασίου.

Ως γενική οδηγία για την ομαλή ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς, την επανένταξη των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την καλύτερη κατά το δυνατόν μετάβαση στην επόμενη σχολική χρονιά, για το μάθημα της Λογοτεχνίας προτείνουμε:

Να μη δοθεί έμφαση στην ποσοτική διάσταση με συγκεκριμένο αριθμό κειμένων που πρέπει να διδαχθούν αλλά στην ποιοτική διάσταση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, δηλαδή να ενισχυθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στους στόχους του μαθήματος.

Ειδικότερα και σύμφωνα με τις «Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας και της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο για το σχολικό έτος 2019 – 2020»/Αρ.Πρωτ.143773/Δ/17-09-2019 του ΥΠΑΙΘ:

Αναμένουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία να έχουν επιτύχει στόχους που αποβλέπουν: α) στην ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σχέσης των μαθητών/τριών με τα κείμενα και β) στην καλλιέργεια μίας ποικιλίας αναγνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (ανάγνωση, ακρόαση, συγγραφή, κριτική, συγκριτική εξέταση κειμένων και οπτικών, θεατρική αναπαράσταση, μετουσίωση και μεταφορά συναισθημάτων σε νέο κείμενο, διερεύνηση των δυνατοτήτων της γλώσσας ως μέσου προσωπικής και καλλιτεχνικής έκφρασης, παρουσίαση και υποστήριξη κειμένων, κλπ.) στο πλαίσιο μίας αναγνωστικής ομάδας. Σε κάθε περίπτωση, «οι διδάσκοντες/διδάσκουσες χρειάζεται να αντιλαμβάνονται τη διδασκαλία του μαθήματος, όχι ως άθροισμα κειμένων και γνώσεων που πρέπει να δοθούν για απομνημόνευση, αλλά ως ένα σύνολο στόχων». Εξάλλου, όλες οι δραστηριότητες που θα επιλέξουν οι εκπαιδευτικοί «πριν από την ανάγνωση και μετά την ανάγνωση κειμένων, αποβλέπουν στη δημιουργία επαρκών αναγνωστών/ στριών.» (Βλ. Οδηγίες σσ.40-45)

Για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και το Λύκειο

1. Για τα Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση

Μετά από μια συνοπτική παρουσίαση των διδαγμένων κειμένων προτείνεται οι εκπαιδευτικοί να επιλέξουν, από τη μη διδαγμένη ύλη, τα πιο σημαντικά κείμενα για την εξέλιξη και την ολοκλήρωση της πλοκής.

Προτείνεται επίσης η αξιοποίηση των δημιουργικών συνθετικών εργασιών για την κάλυψη μέρους της ύλης, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο ΠΔ 126/2016 (ΦΕΚ 211/11-11-2016), στο άρθρο 3, 1, Γ.

2. Για τα Αρχαία Ελληνικά από το πρωτότυπο

Για την Α΄ Γυμνασίου

Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην κλίση των βαρύτονων ρημάτων στην ενεργητική φωνή και στους βασικούς όρους μιας απλής πρότασης: Υποκείμενο και κατηγορημα.

Για τη Β΄ Γυμνασίου

Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην κλίση ρημάτων στην Υποτακτική, Ευκτική, Προστακτική ενεργητικής φωνής και στη σύνταξη του απαρεμφάτου (Ταυτοπροσωπία, Ετεροπροσωπία και Απρόσωπη σύνταξη).

Για την Γ΄ Γυμνασίου

Προτείνεται να δοθεί έμφαση στον Αόριστο Β΄ και τους χρόνους της παθητικής φωνής.

Για την Α΄ Λυκείου

Ως προς τα γραμματικά φαινόμενα, προτείνεται να δοθεί έμφαση στα εξής: α) Ουσιαστικά Α΄, Β΄ και Γ΄ κλίσης β) Επίθετα Β΄ και Γ΄ κλίσης γ) Ρήματα Α΄ συζυγίας, Ενεργητικής και Μέσης Φωνής δ) Αντωνυμίες.

Ός προς τη συντακτική λειτουργία, προτείνεται να δοθεί έμφαση στα εξής: κύριοι όροι πρότασης, ονομαστικοί και επιρρηματικοί προσδιορισμοί, μετοχή (επιθετική, κατηγορηματική, επιρρηματική, συνημμένη, απόλυτη).

Όσον αφορά το κείμενο (Ξενοφών, Ελληνικά, Βιβλίο Β' και Θουκυδίδης, Βιβλίο Γ'), προτείνεται οι εκπαιδευτικοί να επεξεργαστούν τις απαιτούμενες για την ολοκλήρωση της αντίστοιχης νοηματικής ενότητας παραγράφου.

Για τη Β' Λυκείου (ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ)

Κατά την κρίση του διδάσκοντος, προτείνεται να δοθεί έμφαση σε φαινόμενα που δεν έχουν διδαχθεί οι μαθητές/-ήτριες, όπως ρήματα φημί, εἶμι, οἶδα, δευτερεύουσες προτάσεις, υποθετικοί λόγοι.

Όσον αφορά το κείμενο (Λυσία Υπέρ Μαντιθέου), προτείνεται οι εκπαιδευτικοί να επεξεργαστούν τις απαιτούμενες για την ολοκλήρωση της αντίστοιχης νοηματικής ενότητας παραγράφου.

Για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στις Α' και Β' τάξεις ΓΕΛ

Ός γενική οδηγία για την ομαλή ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς, την επανένταξη των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την καλύτερη κατά το δυνατόν μετάβαση στην επόμενη σχολική χρονιά, για τα μαθήματα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Α και Β τάξεων ΓΕΛ προτείνουμε: Να μη δοθεί έμφαση στην ποσοτική διάσταση των προβλεπόμενων θεματικών ενοτήτων που αποτελούν αντικείμενα διδασκαλίας στα εν λόγω μαθήματα, αλλά στην ποιοτική διάσταση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων, δηλαδή να ενισχυθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στους στόχους των μαθημάτων αυτών και να μην αποτελεί προτεραιότητα η ποσοτική κάλυψη της διδακτέας ύλης.

Ειδικότερα και σύμφωνα με τις «Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στις Α' και Β' τάξεις Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2019 – 2020» /Αρ. Πρωτ. 143602 /Δ2/17-09-2019/ΥΠΑΙΘ: η διδακτική προσέγγιση της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας είναι «ανοικτή» ως προς τα περιεχόμενα, ώστε οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές και μαθήτριες να επιλέγουν το κειμενικό τους υλικό. Επομένως:

«Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να σχεδιάσει το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει, με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος, σε επίπεδο τάξης, σχολικής μονάδας, τοπικής κοινωνίας. Ο σχεδιασμός πρέπει να οδηγεί στον ανασχεδιασμό με βάση την ανατροφοδότηση από τη διδακτική πράξη, η αξιολόγηση να είναι διαρκής και διαμορφωτική, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιούν την εξέλιξή τους και η/ο εκπαιδευτικός να έχει δεδομένα για τον ανασχεδιασμό του διδακτικού του/της προγράμματος.»(Βλ. Οδηγίες σσ.24-26).

1. Για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Σύμφωνα με τα παραπάνω οι μαθησιακές διαδικασίες, μέσω των οποίων επιτυγχάνονται οι στόχοι της γλωσσικής εκπαίδευσης σε όλες τις τάξεις του ΓΕΛ, διακρίνονται σε δύο επίπεδα:

α) διαδικασίες κατανόησης κειμένων

β) διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις παραπάνω διαδικασίες τις οποίες σχηματικά θα μπορούσαμε να αποδώσουμε και ως εξής:

A. Διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων

A1. Εντοπισμός και αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών των κειμένων

A2. Ερμηνεία και μετασχηματισμοί των κειμένων

A3. Κριτικός στοχασμός/ αξιολόγηση των κειμένων

A4. Αναστοχασμός σχετικά με ακολουθούμενες στρατηγικές κατανόησης κειμένων

B. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου:

Μετασχηματισμοί κειμένων

B1. Σχεδιασμός και οργάνωση των κειμένων

B2. Σύνθεση κειμένων (συγγραφική φάση)

B3. Αναθεώρηση – Δημοσίευση των κειμένων

B4. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές παραγωγής

λόγου/μετασχηματισμού των κειμένων

Εξάλλου, σύμφωνα πάντα με τις Οδηγίες: «ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γλωσσική και επικοινωνιακή ετοιμότητα των μαθητών/τριών και να παρεμβαίνει στις περιπτώσεις που διαπιστώνει ελλείμματα γνώσης. Η διδασκαλία των μορφοσυντακτικών φαινομένων, του λεξιλογίου, των σημασιολογικών και πραγματολογικών στοιχείων συναρτάται πάντοτε με τη χρήση της γλώσσας στη νοηματοδότηση των κειμένων και δεν αποβλέπει στην απομνημόνευση μεταγλωσσικών όρων. Οι δραστηριότητες οργανώνονται σε επίπεδο κειμένου, με προσομοίωση όσο το δυνατό αυθεντικών συνθηκών επικοινωνίας, έχουν μετασχηματιστικό χαρακτήρα και ενθαρρύνουν τη χρησιμοποίηση εκ μέρους των μαθητών και μαθητριών βιβλίων αναφοράς σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή (γραμματικές, λεξικά κ.λπ.)»(Βλ. Οδηγίες σσ.24-26).

2. Για το μάθημα της Λογοτεχνίας

Σύμφωνα με τις Οδηγίες (Αρ.Πρωτ.143602/Δ2/17-09-2019/ΥΠΑΙΘ) οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένουμε ότι θα πρέπει:

α) να έχουν αποκτήσει αναγνωστικές δεξιότητες, ώστε να αξιοποιούν συνδυαστικά έναν αριθμό ενδοκειμενικών και εξωκειμενικών στοιχείων, για να ιχνηλατούν με μεγαλύτερη επάρκεια το νοηματικό υπόστρωμα των κειμένων,

β) να μπορούν να θέτουν κρίσιμα για εκείνους/εκείνες ερωτήματα/θέματα συζήτησης σχετικά με τα ζητήματα που πραγματεύονται τα κείμενα• τα ερωτήματα να λειτουργούν στη συνέχεια ως άξονες ή κέντρα αλληλεπιδράσεων και συνομιλιών μεταξύ των μαθητών/τριών, ελεύθερων τόσο στη διανοητική όσο και στη συναισθηματική τους διάσταση,

γ) να είναι σε θέση να διαπραγματεύονται τις υποθέσεις τους στο πλαίσιο μιας αναγνωστικής/ερμηνευτικής κοινότητας.

Τα προηγούμενα εξειδικεύονται σε συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα σε τέσσερα επίπεδα (βλ. Οδηγίες σ.27,28):

A. Κατανόησης κειμένων

B. Ερμηνείας κειμένων

Γ. Μετασχηματισμού ή/και παραγωγής κειμένων

Δ. Αναστοχασμού σε σχέση με τις ακολουθούμενες στρατηγικές ανάγνωσης/κατανόησης